

Bir botta ölüme sürüklenen iki düşman asker...

İkinci Dünya Savaşı'nda bir Alman denizaltısının eski komutanı, daha sonra ise editör ve yazar olan Jens Rehn'in romanı 'Görünürde Hiçbir Şey Yok'; kurtarılamayacaklarını bilen bir Alman ile bir Amerikalı askerin, şişme botta ölüme sürüklenişinin varoluşçu hikâyesi...

ERHAN TEKTEK
erhan.tekten@gmail.com

Almanya'nın en önemli edebiyat eleştirmenlerinden Marcel Reich-Ranicki "Tarihi ve sanatsal bir belge", Alman yazar Siegfried Lenz ise "Geçmiş savaşın en önemli destansı belgelerinden biri" dedi Jens Rehn'in 'Görünürde Hiçbir Şey Yok'u için. 1954 yılında yayımlanan romanın iki ana kahramanı; Alman denizaltısının komutanı 'Öteki' ve Amerikalı pilot 'Tek Kollu' Atlantik Okyanusu'nun ortasında tek başına yüzen bir botta mahsur kalırlar. İkisi de bir savaşın kurbanları olmaktan daha fazlasıdır. Savaşın anlamsız ve durdurulamaz gidişatı karşısında insanın çaresizliğini temsil ederler. Yayımlandığı tarihte pek ilgi görmeyen roman; Camus'nün 'Yabancı'sı, Sartre'in 'Bulanıt'sı ve Beckett'in 'Godot'yu Beklerken'inin yanında duran derinlikli varoluşçu bir edebiyat eseridir aslında. Beckett'in varoluş sancıları çeken Vladimir ve Estragon'un hiç gelmeyecek kurtarıcı Godot'yu beklemesinin aksine, Rehn'in kahramanları boşuna belediklerini çok iyi bilir. Ölüm, Godot'un aksine gelecek gibi...

"Kumulluk tümüyle uykuya dalmıştı. Güneş, hareketsiz denizin yüzeyini yakıyordu. Ufkun üstünde hafif bir pus uzanıyordu. Şişme bot belli belirsiz sürükleniyordu. Tek Kollu durmadan ufuk çizgisini gözlüyordu. Öteki uyuyordu." **Kitabın açılış cümleleri Rehn'in meselesinin asil olarak savaş karşıtı bir roman yazmak olmadığını gösteriyor. 'Görünürde Hiçbir Şey Yok' kayıp bir Tanrı'ya, kurtuluş umudunun sona ermesine hitap eden**

Jens Rehn

Rehn'in monologu... İkinci Dünya Savaşı'nda batırılan U-135 denizaltısının komutanı olan Rehn, romanın Alman kahramanı 'Öteki'nin yaşadıklarını bizzat yaşadı. Denizde sürüklenen bottan kurtarılan Rehn beş yılını Afrika, İngiltere ve Kanada'da savaş esiri olarak geçirdi. Rehn şişme bottaki kahramanlarının aksine hiçliğin ortasında belki de birazdan susuzluktan ölecekken kurtulabildi. 'Görünürde Hiçbir Şey Yok'un ilk bölümünde ise 'Tek Kollu' kendi başına yaptığı bir kol amputasyonundan sonraki üçüncü günde kan zehirlenmesinden ölüyor. 'Öteki' ce-

sedî denize bıraktıktan sonra gecelerin soğuk karanlığında, susuzlukla boğuşarak, gündüzleri yakan güneşin altında savunmasız bir halde yalnız başına ölümüne doğru sürükleniyor. **Yazar kısa ve net, neredeyse bilimsel bir kesinlikle, yalnız ölmenin acımasız özünü okuyucusuna sunabiliyor. Bir savaş hikâyesinin ötesine geçen bu kısa romanda yazar, ölüme doğru sürüklenen iki düşman askerin anıları, hayalleri, rüyaları ve halüsinasyonlarıyla anlatıyı güçlendiriyor; kahramanların fiziksel ve ruhsal çöküş anları metne bir dinamizm katıyor.**

HİTLER'SİZ BİR İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI ROMANI

Rehn'in romanına büyük bir edebi güç kazandıran şey ise tek bir paragrafta bile duygusallığa yer verilmemesi. Rehn, okuyucusunu duyguların kaosu-na kaptırmadan, umutsuzluğu sözlük üslubunda aydınlatır: "Umut kavramı belli bir şeye yönelik isteği, bu isteğin gerçekleştirilebilir olup olmadığı bir önem taşımaksızın, ifade eder."

Yazar bazı bölümlerde ders kitapları ya da sözlüklerde olabilecek açıklamalar kullanıyor. İnsan derisinin dokusu ve dayanıklılığı, deniz suyunun sağlıklı oluşu ve tuz içeriği, susuzluk ve halüsinasyonun tanımı, hatta Tanrısal varlık gibi konularda bilgiler veriyor. Bottaki iki adam her türlü şey hakkında konuşuyor. Ama kitabın hiçbir yerinde Hitler yok. Onları bu duruma getiren sosyal nedenler hakkında da hiçbir şey yok. **Bir boşlukta yalnızlık içinde ölmek, kitabın her kelimesinde kendisini hissettiriyor. Lenz'in dediği gibi "Tavlanmış, sertleştirilmiş, acımasızca doğru, sanki bir hançerle yazılmış" 'Tek Kollu'nun ve 'Öteki'nin son anlarını okumadan ölmeyin.**

GÖRÜNÜRDE HİÇBİR ŞEY YOK

Jens Rehn
Çeviren: Ersel Kayaoğlu
Yapı Kredi Yayınları, 2021
120 sayfa, 20 TL.